

1945

4 MEI, 6:22

BRESLAU, POLEN

Het lijk dreef in de derrie die door het donkere riool stroomde. Het was het lijk van een jongen, opgezwollen en aangevreten door ratten. Zijn laarzen, broek en hemd waren hem uitgetrokken. In de belegerde stad ging niets verloren.

ss-Obergruppenführer Jakob Sporrenberg liep langs het lijk. De smurrie, bestaande uit uitwerpselen en bloed, raakte ervan in beroering. Hij had een natte sjaal voor zijn mond, maar dat hield de stank niet buiten. Dit was de uitwerking van de oorlog: de machtigen kropen door riolen in een poging om te ontsnappen. Maar zo luidden zijn bevelen nu eenmaal.

Boven hem klonk de Russische artillerie waarmee de stad werd bestookt. Elke explosie deed pijn in zijn buik. De Russen hadden de fortificaties verwoest en het vliegveld aan puin gebombardeerd. Op dit moment reden de tanks door de straten, en landden er transportvliegtuigen in de Kaiserstrasse. De grote doorgangsroute was veranderd in een landingsbaan, met rijen olievaten waar olie in brandde. De rook daarvan vermengde zich met de rook die al in de lucht hing, waardoor de ochtendschemering geen kans kreeg. In elke straat woedden gevechten, evenals in de huizen, van de kelders tot de zolders.

Elk huis was in een fort veranderd.

Dat was Gauleiter Hankes laatste bevel aan de bevolking geweest: de

stad moest zo lang mogelijk standhouden. De toekomst van het Derde Rijk hing ervan af.

En van Jakob Sporrenberg.

‘*Mach schnell*,’ spoorde hij de anderen aan.

Zijn onderdeel van de Sicherheitsdienst – het Kommando dat belangrijke spullen hier weg moest halen – kwam achter hem aan, veertien mannen tot aan hun knieën in de drek.

Ze waren allemaal gewapend en in het zwart gekleed, en allemaal waren ze zwaar bepakt. In het midden liepen de vier grootste mannen, voormalige dokwerkers. Aan stokken over hun schouders droegen ze enorme kisten met zich mee.

Er was een reden waarom de Russen de aanval hadden ingezet op deze stad diep in het Sudetengebergte, tussen Duitsland en Polen. Via de versterkte stad Breslau konden ze de hooglanden bereiken. De afgelopen twee jaar hadden dwangarbeiders uit het concentratiekamp Gross-Rosen tunnels in een berg gemaakt. Honderd kilometer tunnels, allemaal uitgehakt en met explosieven tot stand gebracht, en allemaal voor één bepaald doel bestemd, verborgen voor geallieerde ogen.

Die Riese... De Reus.

Toch was het bekend geworden. Misschien had een van de dorpelingen buiten de Wenceslasmijn iets gefluisterd over de ziekte, de plotselinge aandoening waar zelfs mensen van buiten het complex aan ten prooi vielen.

Hadden ze maar meer tijd voor het onderzoek gehad...

Gedeeltelijk schrok Jakob Sporrenberg er nog voor terug. Hij wist niet alles van het geheime project, alleen de codenaam: Chronos. Maar hij wist toch genoeg. Hij had de lijken gezien die voor het experiment werden gebruikt. Hij had het gegil gehoord.

Een gruwel.

Dat was het woord dat in hem was opgekomen en dat het bloed in zijn aderen deed stollen.

Met het executeren van de wetenschappers had hij geen moeite gehad. De tweeënzestig mannen en vrouwen waren naar buiten gebracht en twee keer door het hoofd geschoten. Niemand mocht weten wat er in de diepten van de Wenceslasmijn gebeurde... Of wat daar was aangetroffen. Slechts één onderzoeker mocht in leven blijven.

Doktor Tola Hirszfeld.

Jakob hoorde haar plonzend achter zich aan lopen. Haar polsen zaten op haar rug gebonden en ze werd meegesleurd door een van zijn mannen. Ze was achter in de twintig en lang voor een vrouw. Ze had

kleine borsten, maar een forse taille en goedgevormde benen. Ze had golvend zwart haar en ze zag bleek na al die maanden onder de grond. Eigenlijk had ze samen met de anderen gedood moeten worden, maar haar vader, Oberarbeitsleiter Hugo Hirszfeld, degene die de leiding over het project had, had uiteindelijk aangetoond dat zijn bloed besmet was, dat hij half Joods was. Hij had geprobeerd zijn onderzoekdossiers te vernietigen, maar voordat hij zijn ondergrondse kantoor met een brandbom in de as had kunnen leggen, had een van de bewakers hem overhoopgeschoten. Zijn dochter bofte dat iemand die alles van *die Glocke* wist, in leven moest blijven om het onderzoek voort te zetten. Net als haar vader was ze geniaal, en ze was beter op de hoogte van zijn onderzoek dan de andere wetenschappers.

Toch zou het moeite kosten haar te overreden.

Elke keer dat Jakob haar kant op keek, schoten haar ogen vuur. Hij voelde haar haat als de hitte van een oven. Toch zou ze meewerken... Net als haar vader dat had gedaan. Jakob wist hoe hij met *Juden* moest omgaan, vooral die van gemengd bloed. *Mischlinge*. Dat waren de ergste. Halve Joden. Er deden zo'n honderdduizend Mischlinge dienst in het leger van het Reich. Joodse soldaten. Een vreemde kronkel in de naziwetten stond het hun toe hun land te dienen, zodat hun leven gespaard bleef. Er was wel dispensatie voor nodig. Meestal waren Mischlinge uitstekende soldaten, omdat ze moesten aantonen dat hun trouw eerder bij het Reich lag dan bij hun ras.

Toch had Jakob hen nooit vertrouwd. Tola's vader had bewezen dat zijn wantrouwen niet ongegrond was. Het had Jakob niet verbaasd dat de doctor een poging tot sabotage had gedaan. Juden kon je nu eenmaal niet vertrouwen, je kon ze alleen maar uitroeien.

Maar het vrijgeleide voor Hugo Hirszfeld was door de Führer zelf getekend. Vader en dochter zouden gespaard blijven, evenals zijn bejaarde ouders die ergens in Midden-Duitsland woonden. Jakob vertrouwde Mischlinge dan wel niet, maar hij vertrouwde de Führer ten volste. Zijn opdracht was duidelijk geweest: haal de noodzakelijke hulpmiddelen uit de mijn zodat het werk kan worden voortgezet, en verwoest de rest.

Dat hield in dat hij de dochter moest sparen.

En het kind.

Het pasgeboren jongetje was gewikkeld in doeken. Het was een Joods kind van niet ouder dan een maand. Het kind had een slaapmiddeltje toegediend gekregen om ervoor te zorgen dat het tijdens de vlucht stil bleef.

In het kind brandde de kern van de gruwel, de ware oorzaak van Jakobs afkeer. De hoop van het Derde Rijk lag in deze kleine handjes – de

handjes van een Jóóds kind. Een misselijkmakende gedachte. Het kind kon beter aan een bajonet worden gespietst. Maar hij had een opdracht gekregen.

Hij zag dat Tola met een zowel vurige als bedroefde blik naar het kind keek. Tola had niet alleen haar vader bij zijn onderzoek geholpen, ze was ook opgetreden als pleegmoeder van de jongen. Ze had hem in slaap gewiegd en hem gevoed. Het kind was de enige reden waarom de vrouw meewerkte. Pas nadat was gedreigd het kind te doden, had ze Jakobs eisen ingewilligd.

Boven hen ontplofte een mortiergranaat. Iedereen viel op zijn knieën terwijl het geluid door de tunnel weergalmd. In het beton verschenen scheuren, en stof dwarrelde in het smerige water.

Zacht vloekend stond Jakob op.

Zijn onderbevelhebber, Oskar Henricks, kwam naast hem staan en wees naar waar het riool zich vertakte.

‘We nemen die tunnel, Obergruppenführer, een hemelwaterafvoer. Volgens de plattegrond komt die uit op de rivier, niet ver van het Domeiland.’

Jakob knikte. Vlak bij dat eiland zouden een paar gecamoufleerde kanonneerboden moeten liggen, bemand door een ander Kommando. Dat was nu niet ver meer.

Hij versnelde zijn pas toen het Russische bombardement heftiger werd. Deze hernieuwde aanval luidde duidelijk de val van de stad in. Overgave was onvermijdelijk.

Toen Jakob de aftakking had bereikt, klom hij uit de drek en op het beton van de andere tunnel. Zijn laarzen waren zompig. Het stonk hier verschrikkelijk naar uitwerpselen, alsof het riool zijn best deed hen te verjagen.

De rest van zijn eenheid kwam achter hem aan.

Jakob scheen met zijn zaklantaarn vooruit. Rook het al een beetje frisser? Met hernieuwde moed liep hij achter de lichtbundel aan. Nu de ont-snapping zo nabij was, zat zijn taak er bijna op. Zijn eenheid zou al halverwege Silezië zijn wanneer de Russen de ondergrondse doolhof van de Wenceslasmijn bereikten. Als welkom had Jakob in alle laboratoriumgangen boobytraps laten plaatsen. De Russen en hun bondgenoten zouden in de hooglanden slechts dood en verderf vinden.

Met die bevredigende gedachte vluchtte Jakob naar de frisse lucht. De betonnen tunnel liep langzaam naar beneden. De eenheid ging sneller lopen, want ineens klonk er geen artillerievuur meer. De Russen kwamen eraan.

Het werd kantje boord. De rivier zou niet lang meer openblijven.

Alsof het kind begreep in welk gevaar ze verkeerden, slaakte het jammerende, ijle geluidjes. Het slaapmiddel raakte uitgewerkt. Jakob had de arts van de eenheid gezegd dat het geen zwaar slaapmiddel mocht zijn; het leven van het kind mocht geen gevaar lopen. Misschien was dat een vergissing geweest...

Het kind begon harder te huilen.

Ergens meer naar het noorden ontplofte een mortiergranaat.

Het huilen zwol aan. Het geluid echode door de tunnel.

‘Zorg dat dat kind stil is!’ beval Jakob de soldaat die de baby vasthield.

De broodmagere man wipte met een asgrauw gezicht een beetje met het bundeltje tegen zijn schouder, waarbij hij zijn zwarte pet verloor. Hij probeerde het jongetje los te wikkelen, maar daarvan ging het kind alleen nog harder krijzen.

‘L-laat mij maar,’ zei Tola smekend. Ze probeerde haar elleboog los te rukken. ‘Hij heeft mij nodig.’

Degene die het kind droeg keek even naar Jakob. Boven was het stil geworden. In de tunnel bleef het kind maar krijzen.

Jakob vertrok zijn gezicht en knikte.

De touwen rond Tola’s polsen werden doorgesneden. Ze wreef haar vingers om de bloedcirculatie op gang te krijgen, en stak vervolgens haar handen naar het kind uit. De soldaat was blij zijn last aan haar te kunnen overdragen. Ze steunde het hoofdje van het kind in het holletje van haar elleboog en wiegde hem zachtjes terwijl ze zich over hem heen boog. Ze maakte troostende geluidjes.

Het krijzen veranderde in zacht gejammer.

Tevreden knikte Jakob naar de man die haar onder zijn hoede had. De man hief zijn Luger en drukte die in Tola’s rug. In stilte liepen ze verder door de ondergrondse doolhof van Breslau.

Even later werd de stank van het riool overstemd door een brandlucht. Het licht van Jakobs zaklantaarn viel op de in een waas van rook gehulde uitgang van de tunnel. De artillerie bleef zwijgen, maar er klonk wel onophoudelijk geweervuur, voornamelijk in het oosten. Dichterbij hoorden ze water klotsen.

Jakob gebaarde zijn mannen in de tunnel te blijven, en stuurde de radiotelegrafist naar de uitgang. ‘Geef de boten een teken.’

De soldaat knikte en rende naar voren. Hij verdween in de rokerige duisternis. Even later flitste licht op terwijl hij een gecodeerd bericht naar het eiland stuurde. Het zou maar heel even duren of de boten waren het water overgestoken.

Jakob draaide zich om naar Tola. Ze had het kind nog in haar armen. Het jongetje was stil en had zijn oogjes gesloten.

Zonder met haar ogen te knippen ontmoette Tola Jakobs blik. 'U weet dat mijn vader gelijk had,' zei ze met grote stelligheid. Even dwaalde haar blik af naar de verzegelde kisten, toen richtte ze die weer op hem. 'Ik zie het aan uw gezicht. Wat wij hebben gedaan... Dat ging te ver.'

'Het is niet aan ons om tot zulke conclusies te komen,' reageerde Jakob. 'Wie moet het dan doen?'

Jakob wendde zich hoofdschuddend af. Hij had de opdracht van Heinrich Himmler in hoogsteigen persoon gekregen. Het was niet aan hem om vragen te stellen. Hij voelde de vrouw nog naar zich kijken, en hij hoorde haar fluisteren: 'Het is tegen God en tegen de natuur.'

Er werd geroepen, en daardoor hoefde hij niet op haar opmerking te reageren. 'De boten komen eraan!' kondigde de radiotelegrafist aan, terwijl hij terugliep door de tunnel.

Jakob blafte een bevel en liet zijn mannen positie innemen. Hij ging hen voor naar het einde van de tunnel, die uitmondde op de steile oever van de Oder. Het werd al licht, in het oosten was de lucht rossig gekleurd, maar boven het water hing zwarte rook. Die bood bescherming.

Maar voor hoe lang?

Het geweervuur hield aan, alsof er met vuurwerk werd gevierd dat de stad Breslau werd verwoest.

Eenmaal uit de stank van het riool gekomen rukte Jakob de natte sjaal voor zijn gezicht weg en haalde diep adem. Zoekend tuurde hij over het grauwe water uit. Lage boten van zo'n zeven meter lang scheerden met dreunende motoren over de rivier. Op de boegen waren onder groen zeildoek MG-42 mitrailleurs gemonteerd.

Achter de boten was nog net het eiland vagelijk zichtbaar. Ostrów Tumski, het Domeiland, was geen echt eiland meer; in de negentiende eeuw was er zoveel slib in de rivier blijven liggen dat er een verbinding met de overkant was ontstaan. Een eveneens negentiende-eeuwse brug van smaragdgroen geschilderd gietijzer verbond het eiland met deze oever. Onder de brug gleden de twee kanonneerboten langs de stenen pijlers terwijl ze de oever naderden.

Jakobs blik werd omhooggetrokken net op het moment dat een straal zonlicht op de twee hoog oprijzende torens van de dom viel, de dom waarvan het eiland zijn naam te danken had. Op het eiland stonden wel zes kerken.

In zijn hoofd hoorde Jakob nog wat Tola had gezegd: het is tegen God en tegen de natuur.

De kilte van de vroege ochtend drong door zijn doorweekte kleding heen, en hij huiverde. Hij zou blij zijn als hij hier weg was, wanneer hij de gebeurtenissen van de afgelopen dagen kon vergeten.

De eerste boot had de oever bereikt. Blij met deze afleiding, en misschien nog meer opgelucht dat ze hier eindelijk weg konden, liet hij zijn mannen snel de twee boten inladen.

Tola stond een beetje opzij met de baby in haar armen, bewaakt door een enkele soldaat. Ook zij had de opgluoiende torens in de lucht vol rook gezien. Het geweervuur kwam dichterbij, en in de verte waren langzaam oprukkende tanks te horen. Er werd gegild en geschreeuwd.

Waar was die God die ze vreesde?

Niet hier.

Zodra de boten beladen waren, liep Jakob naar Tola. 'Instappen.' Hij had streng willen klinken, maar iets in haar gezicht maakte dat zijn stem vriendelijk klonk.

Ze gehoorzaamde met haar blik op de torens van de dom gericht, en met haar gedachten in nog hoger sferen.

Op dat moment zag Jakob hoe mooi ze had kunnen zijn – als ze geen Mischling was geweest. Maar toen stootte ze met haar voet tegen iets aan. Ze struikelde, maar wist overeind te blijven, met de baby tegen zich aan gedrukt. Ze richtte haar blik op het grauwe water met de laaghangende rook erboven. Haar gezicht kreeg weer die harde uitdrukking. Zelfs haar ogen stonden hard terwijl ze naar iets zocht om op te gaan zitten.

Ze nam plaats op een bankje aan stuurboord, met haar bewaker naast zich.

Jakob ging tegenover hen zitten en gebaarde dat de boot kon vertrekken. 'We mogen niet te laat komen.' Hij tuurde over de rivier uit. Ze voeren in westelijke richting, weg van het oostfront, weg van de opkomende zon.

Hij keek op zijn horloge. Rond deze tijd zou er een Duits Junker Ju-52 transportvliegtuig op hen staan wachten, op een verlaten vliegveld tien kilometer verderop. Het was beschilderd met een rood kruis, gecamoufleerd als medisch transport: een beetje extra zekerheid tegen aanvallen.

De boten zwenkten de vaargeul op, en de motoren draaiden meer toeren. De Russen konden hen nu niet meer tegenhouden. Het was voorbij.

Ineens werd zijn aandacht getrokken door een beweging aan de andere kant van de boot.

Tola boog zich over de baby en drukte een kus op zijn zachte haartjes. Daarna hief ze haar gezicht op en keek Jakob recht aan. Hij zag geen opstandigheid of woede, alleen vastberadenheid.

Jakob wist wat ze van plan was. ‘Nee...’

Het was te laat.

Tola boog zich over de reling achter zich en zette zich met haar voeten af. Met de baby tegen zich aan gedrukt viel ze achterover in het koude water.

Verrast draaide de bewaker zich om en vuurde blindelings in het water.

Jakob sprong op hem af en mepte zijn arm omhoog. ‘Pas op! Je zou het kind kunnen raken!’

Jakob boog zich over de reling en keek zoekend in het water. Ook de anderen waren opgesprongen. De boot schommelde wild. In het loodgrijze water zag Jakob niets dan zijn eigen weerspiegeling. Hij gebaarde de schipper dat hij een rondje moest varen.

Niets.

Hij zocht naar luchtbelletjes, maar in het kolkende water van hun kielzog was zoiets niet te zien. Woedend beukte hij met zijn vuist op de reling.

Zo vader, zo dochter...

Alleen Mischlinge zouden zo drastisch handelen. Hij had dat al eerder meegemaakt: *Jüdische* moeders die hun kinderen smoorden om hen erger leed te besparen. Hij had gedacht dat Tola een sterker karakter zou hebben. Maar misschien had ze geen andere keus gehad...

Ze maakten voor de zekerheid nog een paar rondjes. Zijn mannen speurden beide oevers af. Ze was weg. En toen er een mortiergranaat fluitend over hen heen vloog, besloten ze maar verder te gaan.

Jakob beval zijn mannen weer te gaan zitten. Hij wees naar het westen, waar het vliegtuig op hen wachtte. Ze hadden de kisten en de dossiers nog. Dit was een tegenslag, maar daar kwamen ze wel overheen. Er was een kind geweest; er kon nog een kind komen.

‘We gaan,’ zei hij.

De twee boten voeren op volle kracht verder.

Even later verdwenen ze in de rook van het brandende Breslau.

Tola hoorde de boten in de verte verdwijnen.

Ze watertrapte achter een van de dikke steunberen van de gietijzeren Tumskibrug. Ze hield haar ene hand over de mond van de baby, zodat het kind geen kik kon geven. Ze smoorde hem bijna, maar ze hoopte dat er tussen haar vingers door genoeg lucht kwam om te ademen. Het kind was echter zwak...

Net zoals zij.

De kogel had haar in haar hals geraakt. Het bloed stroomde eruit en kleurde het water rood. Ze begon wazig te zien, maar toch lukte het haar het kind boven water te houden, al kostte het moeite.

Even tevoren, toen ze zich in de rivier had gestort, was ze nog van plan geweest zichzelf en het kind te verdrinken. Maar de koude was als een klap gekomen, en haar hals deed erge pijn. Iets in haar knapte, en daardoor wankelde haar besluit. Ze herinnerde zich de torens die in het licht baadden. Die kerk hoorde niet bij haar godsdienst, die maakte geen deel uit van haar erfgoed. En toch herinnerde het haar eraan dat er na de duisternis licht kwam. Er was een tijd waarin mannen hun broeders niet afschatten, een tijd waarin moeders hun kinderen niet verzopen.

Ze had zich door de stroming laten meevoeren naar de brug. Onder water had ze het neusje van het kind dichtgeknepen en haar eigen adem in zijn mondje geblazen. Hoewel ze was voorbereid op de dood, was ze toch gaan vechten voor het leven. Die strijdlust brandde als een vuurtje in haar borstkas.

De jongen had niet eens een naam gekregen.

Niemand mocht naamloos sterven.

Ze beademde het kind terwijl ze onder water blindelings met de stroom mee zwom. Het was stom geluk geweest dat ze bij de pijler was gekomen, waar ze kon schuilen.

Maar nu de boten weg waren, kon ze niet langer wachten.

Ze bloedde hevig. Ze wist dat ze alleen door de koude in leven bleef. Maar diezelfde koude was dodelijk voor het zwakke kind.

Wanhopig en met ongecoördineerde slagen zwom ze in de richting van de oever. Ze voelde zich zwak en als verdoofd. Ze zonk, en met haar mee verdween het kind onder water.

Nee.

Ze worstelde zich naar boven, maar ineens leek het water stroperig, en dat bemoeilijkte het zwemmen.

Ze weigerde het op te geven.

Toen stootte ze met haar laars tegen een steen. Ze slaakte een kreet, even vergeten dat ze nog onder water was, en ze kokhalsde van het rivierwater dat ze binnenkreeg. Weer zonk ze weg, maar ze wist zich af te zetten tegen de modderige stenen. Ze kwam boven en zwom naar de kant.

De oever was steil.

Op handen en knieën kroop ze uit het water, met de baby tegen zich aan gedrukt. Eenmaal op de stenige oever gekomen, viel ze op haar gezicht. Ze had geen kracht meer om zich op te richten. Het kind baadde in haar bloed. Het kostte haar moeite zich op het kind te concentreren.

Het bewoog niet. Het ademde niet.

Ze sloot haar ogen en prevelde een gebed terwijl alles om haar heen zwart werd.

Huil dan, verdomme, huil...

Broeder Varick was de eerste die het hoorde: een zacht mauwen.

Hij schulde met de andere broeders in de wijnkelder onder de kerk van de Heilige Petrus en Paulus. Ze waren de afgelopen nacht gevluht toen de bombardementen waren begonnen. Op hun knieën hadden ze gebeden dat hun eiland gespaard mocht blijven. De kerk, die in de vijftiende eeuw was gebouwd, had de vele machtswisselingen in deze grensstreek overleefd. Hier zochten ze hemelse bescherming, om het nogmaals te kunnen overleven.

Terwijl ze in gebed waren verzonken, hoorden ze de klaaglijke kreetjes.

Broeder Varick stond op, iets wat hem met zijn stijve benen nogal veel moeite kostte.

‘Waar ga je heen?’ vroeg Franz.

‘Ik hoor dat mijn kudde me roept,’ antwoordde Varick. De afgelopen twintig jaar had hij etensrestjes uitgedeeld onder de zwerfkatten langs de rivier, of aan de straathond die af en toe in de buurt van de kerk aan de rivier zwierf.

‘Dit is daar het moment niet voor,’ waarschuwde een andere broeder angstig.

Broeder Varick was te oud om de dood te vrezen. Hij liep door de kelder en bukte voordat hij het gangetje naar de uitgang in liep. Vroeger werden er door deze gang kolen naar binnen gebracht, die werden opgeslagen waar nu groene flessen tussen het stof en het eikenhout lagen.

Hij bereikte de deur, tilde de dwarsbalk op en verschoof de grendel.

Met zijn schouder duwde hij de deur open.

De rook sloeg hem op de keel – en toen keek hij naar beneden, waar het mauwen vandaan kwam. ‘*Nasjwietsza Panienko...*’ prevelde hij ontzet.

Een vrouw lag op de treden voor de deur in de met steunberen versterkte muur van de kerk aan de rivier. Ze bewoog niet. Snel liep hij naar haar toe, daarna knielde hij bij haar neer en prevelde een gebed.

Hij stak zijn hand naar haar hals uit om haar polsslag te voelen, maar vond alleen een grote wond. Ze zat onder het bloed, was doorweekt en voelde zo koud als steen.

Ze was dood.

Maar daar klonk weer een kreetje...

Hij keek nog eens goed en zag toen een baby, gedeeltelijk bedekt onder haar kleren. Ook het kind zat onder het bloed.

Hoewel het kind ook doorweekt was en blauw zag van de kou, leefde het nog. Broeder Varick pakte het op. De door het water zwaar geworden doeken vielen van het lichaampje af.

Het was een jongetje.

Haastig onderzocht hij het lichaampje, en merkte dat het bloed niet van het kind afkomstig was.

Het was het bloed van zijn moeder.

Met een bedroefde blik keek hij op de moeder neer. Er stierven zoveel mensen... Hij tuurde naar de overkant van de rivier. De stad stond in brand, de rook rees in de dageraad kolkend op. Nog steeds klonk overal geweervuur. Was ze over de rivier gezwommen om haar kind te redden?

‘Rust in vrede,’ fluisterde hij tegen de vrouw. ‘Je hebt het verdiend.’

Daarna liep broeder Varick terug de gang in. Hij droogde het bloed en het water van het kind af. Het kind had zacht donshaar, maar het was sneeuw wit, terwijl het kind niet veel ouder dan een maand kon zijn.

Door Varicks goede zorgen begon het kind harder te huilen. Het vertrok zijn gezichtje, maar het bleef koud en zwak.

‘Huil maar, kleintje.’

Bij het horen van die stem opende het kind de oogjes. Ze waren blauw, stralend, zuiver blauw. Maar ja, de meeste pasgeborenen hebben blauwe ogen. Toch wist Varick op de een of andere manier dat dit kind altijd hemelsblauwe ogen zou hebben.

Hij drukte het kind tegen zich aan om het te verwarmen. Ineens zag hij iets kleurigs. Wat is dat nou, dacht hij. Hij draaide het voetje. Op de hiel stond een symbool getekend.

Nee, het was niet getekend. Voor de zekerheid wreef hij erover.

Het was een rode tatoeage.

Hij keek er aandachtig naar. Het was een kraaienpoot.

Broeder Varick had een groot deel van zijn jeugd in Finland gewoond. Hij herkende het symbool: het was een runenteken. Hij wist niet wat de rune betekende en schudde zijn hoofd. Wie had het kind van zo'n merk-

teken voorzien? Wie deed zoiets doms?

Met een frons keek hij naar de moeder.

Het deed er ook niet toe. De zoon hoefde niet gebukt te gaan onder de zonden van de vader.

Hij veegde het laatste bloed van het hoofdje en stopte het kind lekker warm onder zijn pij.

‘Arme jongen. Je hebt een zwaar welkom op de wereld gekregen.’